

MOMOT Oksana Valentynivna, Deputy Dean (academic work) Faculty of Physics
Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: ok.momot@gmail.com

THE ESSENCE OF EDUCATION OF NATURAL SCIENCES FUTURE TEACHERS TO THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY WITHIN THE MAGISTRACY OF TRADITIONAL UNIVERSITY

Summary. One of the main problems in the context of Bologna process is the education of the teacher, who responds to the social development strategy. The essence of concept of natural sciences future teachers education within the Magistracy of traditional university is formulated on the basis of theoretical literature analysis and on the own experience of the organization of natural sciences teaching. A block diagram of this concept in the traditional university is proposed.

Future teacher of natural sciences should have a positive motivation, be able to carry out scientific and educational activities, use information - communication technologies and work on his own image of the teacher. The formation of natural sciences future teachers readiness to professional activity – is a complex, dynamic process, aimed systematic activity. Its success is impossible without self-regulation of identity and scientifically pedagogical activities of student, which are indicators of his readiness to teach natural sciences in higher education institutions.

Keywords: natural sciences, traditional university, magistracy, research and educational activities, natural sciences future teacher education.

Одержано редакцією 22.05.2016
Прийнято до публікації 26.05.2016

УДК 378.1:656(043.5)

КОЧИНА Влентина Василівна

викладач кафедри іноземних мов Українська
інженерно-педагогічна академія, Харків, Україна,
e-mail: valentinak.08@mail.ru

КОМПЛЕКСНА ФОРМА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність формування культури професійного спілкування у майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі. На основі аналізу наукової літератури розкрито сутність поняття «культура професійного спілкування» інженера-педагога транспортної галузі. Обґрунтовано і розглянуто зміст поняття «форма організації навчання»; розкрито психолого-педагогічний зміст поняття «інтерактивне навчання»; визначено дидактичні можливості і переваги використання інтерактивних форм навчання; наведено етапи реалізації інтерактивного навчання. У статті наведено класифікації форм інтерактивного навчання, запропоновані різними вченими. Детально описано форми інтерактивного навчання, які можуть бути використані для формування культури професійного спілкування майбутніх інженерів-педагогів. Доведено, що основу інтерактивних форм навчання становлять ігрові ситуації, які моделюють умови майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: культура професійного спілкування, інженер-педагог, комплексна інтерактивна форма навчання.

Постановка проблеми. Тенденції розвитку вищої інженерно-педагогічної освіти, аналіз теоретичних та практичних підходів до професійно-педагогічної підготовки фахівців даної галузі поставили проблему, розв'язання якої потребує розробки й реалізації комплексної форми інтерактивного навчання, яка забезпечить формування культури професійного спілкування у майбутніх інженерів-педагогів.

Вирішення проблеми формування культури професійного спілкування в майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі пов'язане із необхідністю здійснення ефективної

професійної комунікації, яка забезпечить високий рівень підготовки студентів і запровадження сучасних методів і форм викладання, які зможуть забезпечити виконання цього завдання.

Метою статті є обґрунтування комплексної форми інтерактивного навчання, яка забезпечить формування культури професійного спілкування у майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі.

Аналіз досліджень з проблеми. Вивчення підходів різних учених до дослідження поняття «культура професійного спілкування», зважаючи на специфіку професійної діяльності майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі та результати попередніх етапів дослідницької роботи, ми дійшли висновку, що «культура професійного спілкування майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі» - це особистісне інтегральне утворення, яке забезпечує процес взаємообміну інформацією та досягнення оптимальної взаємодії його учасників, характеризується сукупністю інваріантних і варіативних знань й умінь реалізації професійного спілкування, де варіативність визначається видами професійної діяльності цих фахівців, та комплексом особистісних якостей, які забезпечують процес професійного спілкування. Культура професійного спілкування майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі є основою реалізації їхньої комунікативної компетентності в умовах професійної діяльності.

Висновок щодо доцільності застосування інтерактивного навчання в умовах формування в майбутніх фахівців знань й умінь реалізації процесу професійного спілкування представлено й у працях учених (В. Авдєєва, О. Винославської, Т. Калініченко, І. Каньковського, Л. Карамушки, Л. Кизименко, В. Козакова, В. Межуєва, З. Романець, В. Семиченко, Т. Шаргуна, М. Фоміної, К. Чарнецкі та ін.). Тому в подальшому нашу роботу було сконцентровано на його аналізі. Вагомий внесок у розкриття цієї теми зробили вітчизняні науковці та практики, які досліджували сутність інтерактивного навчання, ключові аспекти його реалізації у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, вивчали окремі форми та способи їх використання на заняттях різних видів, займалися пошуком найоптимальніших з них. Зокрема це: Н.Акімова, А.Анікеєв, Г.Бенедик, Л.Борисов, Т.Вахрушева, Н.Гаркуша, В.Гузєєв, Є.Карманов, Я.Коменський, В.Кривошей, О.Пометун, Л.Пироженко, О.Саган, О.Тарасова, М.Топчієв, Н.Рассулова, А.Фасолі та ін.

Аналіз джерел (С. Бондар, Г. Бросаліна, І. Гейко, Л. Пироженко О. Пометун та ін.) виявив, що такій вимозі відповідають форми інтерактивного навчання як такі, що реалізують навчання в режимі діалогу, постійній активній взаємодії всіх його учасників з використанням моделей комунікацій, стосунків, ролей тощо.

Викладення основного змісту. Визначенню конкретних форм реалізації процесу формування культури професійного спілкування передувало дослідження сутності цього поняття. У науково-педагогічній літературі пропонуються різні підходи до трактування поняття «форма навчання». Наведемо деякі з них.

Форма організації навчання – це зовнішній вияв будь-якого змісту, узгоджена діяльність педагога та тих, хто навчається, яка здійснюється у встановленому порядку та певному режимі (Ю. Бабанський).

Форма навчання – цілеспрямована, чітко організована, змістовно та методично насичена система пізнавального та виховного спілкування, взаємодії педагога та учнів (Б.Ліхачов). Форма навчання реалізується як органічна єдність змісту, методів та засобів навчання, оскільки одинична ізольована форма навчання має лише поодинокі навчально-виховне значення. Форма навчання – спосіб організації діяльності тих, хто навчається, який визначає кількість та характер взаємозв'язків учасників процесу навчання (С.Смирнов).

Форма навчання – певний порядок та встановлений режим спільної діяльності педагога та студентів у процесі навчання (М. Сорокін, М. Скаткін, І. Лернер).

Форма організації навчання – це спеціальна конструкція, що характеризує «зовнішній» бік процесу навчання, зумовлений змістом, методами, прийомами, засобами, видами навчальної діяльності, особливостями взаємодії педагога та тих, хто навчається. Саме форма визначає, яким чином повинен бути організований навчальний процес (І. Чередов).

Аналіз цих понять дозволив визначити, що основною його трактування є спосіб організації спільної діяльності всіх учасників навчального процесу, яка за умовами нашого дослідження має бути побудована на принципах їхньої діалогової взаємодії як основи формування культури професійного спілкування.

Інтерактивний («inter» – це взаємний, «act» – діяти) – означає взаємодіяти або знаходитися в режимі бесіди, діалогу з ким-небудь [4, с. 525]. Під інтерактивністю розуміють принцип побудови й функціонування педагогічного, психологічного, комп'ютерного спілкування в режимі діалогу. Тобто, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної і комунікативної діяльності, в якій студенти виявляються залученими в процес пізнання, мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Інтерактивне навчання орієнтоване на «взаємодію студентів не тільки з викладачем, але і один з одним, на домінування активності студентів і на активізацію внутрішнього діалогу (екзистенціального переживання студентами навчального матеріалу)» [4]. Роль викладача полягає в спрямуванні й підтримці активності студентів у процесі комунікації, виявленні різноманіття точок зору, полегшенні взаєморозуміння учасників спілкування, спонуканні їх до внутрішнього діалогу; він виконує функції консультанта-фасилітатора (помічника), а не експерта або своєрідного інформаційного «фільтру» [1].

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований так, що всі учасники залучені до процесу пізнання, формування висновків, створення певного результату, де кожен робить особистий внесок, здійснюється обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Особливістю є те, що відбувається цей процес в атмосфері доброзичливості, взаємної підтримки, а це дозволяє не тільки здобути нові знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на вищі форми кооперації й праці. Інтерактивне навчання передбачає організацію навчання на засадах глибокої поваги до особистості студента, врахування особливостей індивідуального розвитку, ставлення до нього як до свідомого відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії. Це навчання, занурене в спілкування, діалогове навчання. Інтерактивне навчання формує високу мотивацію навчальної діяльності, забезпечує в комплексі з традиційними методами високий рівень засвоєння знань, формування способів розумових дій [5]. Дослідження, проведені в 80-их рр. Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) показали, що інтерактивне навчання дозволяє значно збільшити відсоток засвоєння матеріалу. Результати дослідження Центру були виражені в таблиці, що отримала назву «Піраміда навчання» і, які показали, що найменший відсоток засвоєння навчального матеріалу студенти демонструють унаслідок використання пасивного навчання (лекція – 5%; читання – 10%), а найбільший – інтерактивного (дискусійні групи – 50%, практика через дію – 75%, навчання інших або негайне застосування – 90%) [2].

Ученими (А. Беляєва, Н. Бордовская, С. Бондар, І. Гейко, О. Пометун, А. А. Реан та ін.) підкреслено, що реалізація інтерактивного навчання дозволяє розв'язати відразу кілька завдань. По-перше, розвиває комунікативні вміння й навички, сприяє встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховне завдання, оскільки вчить працювати в команді, дослухатися до думки кожного. По-друге, використання інтерактиву знімає нервову напругу, дає змогу змінювати форми діяльності, переключати увагу на вузлові питання.

Як зазначено дослідниками перевагами реалізації інтерактивного навчання є: 1) формування навичок культури спілкування; 2) вироблення вміння приймати спільні рішення; 3) удосконалення вміння здійснювати аналіз, синтез, висновки та узагальнення; 4) формування навичок ораторського мистецтва.

Представлені результати аналізу літературних джерел дозволили підтвердити вірний напрямок нашого наукового пошуку. Тому в подальшому нами були проаналізовані форми інтерактивного навчання.

О. Пометун і Л. Пироженко об'єднують форми інтерактивного навчання в чотири групи, залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності студентів: кооперативне навчання, колективно-групове навчання, навчання в грі, навчання в дискусії [1]. Форми кооперативного навчання включають:

- роботу в «парах»: студенти працюють у парах, виконуючи завдання. Парна робота вимагає обмін думками й дозволяє швидко виконати вправи, які у звичайних умовах є часомісткими або неможливими (обговорити подію, інформацію, вивести підсумок заняття, події тощо, взяти інтерв'ю один в одного, проанкетувати партнера); після цього один з партнерів доповідає перед групою про результати;
- роботу в «трійках»: це ускладнена робота в парах щодо обговорення, обміну думками, підведення підсумків чи навпаки, виділення несхожих думок;
- змінювані трійки: усі трійки групи отримують одне й те саме завдання, а після обговорення один член трійки йде в наступну, один у попередню й ознайомлює членів новостворених трійок з набутком своєї;
- « $2+2=4$ »: дві пари окремо працюють над вправою протягом певного часу (2-3 хвилини), обов'язково доходять до спільного рішення, потім об'єднуються й діляться набутиим; після цього можна або об'єднати четвірки у вісімки, або перейти до групового обговорення;
- «Карусель»: студенти розсаджуються у два кола – внутрішнє й зовнішнє. Внутрішнє коло нерухоме, зовнішнє рухається. Можливі два варіанти використання методу – для дискусії (відбуваються «попарні суперечки» кожного з кожним, причому кожен учасник внутрішнього кола має власні, неповторювані докази), чи для обміну інформацією (учні із зовнішнього кола, рухаючись, збирають дані);
- роботу в малих групах: для цієї форми характерним є розподіл ролей: «спікер» – керівник групи (слідкує за регламентом під час обговорення, зачитує завдання, визначає доповідача, заохочує групу до роботи), «секретар» (веде записи результатів роботи, допомагає при підведенні підсумків та їх виголошенні), «посередник» (стежить за часом, заохочує групу до роботи), «доповідач» (чітко висловлює думку групи, доповідає про результати роботи групи);
- «Акваріум»: у цьому методі одна мікрогрупа працює окремо, у центрі групи, після обговорення викладає результат, а решта груп слухає, не втручаючись. Після цього групи зовнішнього кола обговорюють виступ групи і власні здобутки [1].

Формами колективно-групового навчання є:

- «Велике коло». Студенти сидять по колу й по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. Викладач може взяти слово після обговорення;
- «Мікрофон». Це різновид великого кола. Студенти швидко по черзі висловлюються з приводу проблеми, передаючи один одному уявний «мікрофон»;
- «Незакінчені речення». Дещо ускладнений варіант великого кола: відповідь студента – це продовження незакінченого речення типу «можна зробити такий висновок...», «я зрозумів, що...»;
- «Мозковий штурм». Суть даної форми організації навчання полягає в тому, що всі студенти по черзі висловлюють абсолютно всі, навіть алогічні думки з приводу проблеми. Висловлене не критикується й не обговорюється до закінчення висловлювань;
- «Аналіз дилеми (проблеми)». Студенти в колі обговорюють певну дилему (простіше) чи проблему (складніше, бо поліваріантно). Кожен каже варіанти, що складаються внаслідок вибору. Найкраще давати завдання вибору з особистісним сенсом.
- «Мозаїка». Малі групи працюють над різними завданнями, після чого переформовуються так, щоб у кожній новоствореній групі були експерти з кожного аспекту проблеми [1].

Навчання в грі реалізується на основі імітації, рольових ігор, драматизації. Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Учасникам надають максимальну свободу інтелектуальної діяльності, що обмежується лише конкретними правилами гри. Студенти самі обирають свою роль у грі; висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, покладаючи на себе відповідальність за обране рішення. Викладач в ігровій моделі виступає як: інструктор (ознайомлення з правилами гри, консультації під час її проведення), суддя-рефері (коригування і поради стосовно розподілу

ролей), тренер (підказки студентам з метою прискорення проведення гри), головуєчий, ведучий (організатор обговорення) [3].

Як правило, ігрова модель навчання має етапи:

- орієнтація (введення слухачів у тему, ознайомлення з правилами гри, загальний огляд її перебігу);
- підготовка до проведення гри (ознайомлення зі сценарієм гри, визначення ігрових завдань, ролей, орієнтовних шляхів розв'язання проблеми);
- основна частина – проведення гри;
- обговорення.

Навчання в дискусії є важливим засобом пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання, оскільки дискусія – широке публічне обговорення спірного питання. Досвід використання дискусії в навчанні дає змогу сформулювати деякі головні організаційно-педагогічні підвалини, які є спільними для будь-яких різновидів дискусії:

- проведення дискусії необхідно починати з висунування конкретного дискусійного питання (тобто такого, що не має однозначної відповіді і передбачає різні варіанти розв'язання, зокрема протилежні);
- не слід висувати питання на кшталт: хто правий, а хто помиляється в тому чи іншому питанні;
- у центрі уваги має бути ймовірний перебіг дискусії (Що було б можливим за того чи того збігу обставин? Що могло статися, якби...? Чи були інші можливості, способи, дії?);
- усі вислови студентів мають стосуватися обговорюваної теми;
- педагог має виправляти помилки і неточності, яких припускаються студенти, та спонукати студентів робити те саме;
- усі твердження студентів мають супроводжуватись аргументацією, обґрунтуванням, для чого викладач ставить питання на зразок: «Які факти свідчать на користь твоєї думки?», «Як ти міркував, щоб дійти такого висновку?»;
- дискусія може вирішуватись як консенсусом (прийняттям узгодженого рішення), так і збереженням існуючих розбіжностей між її учасниками [1].

Дискусія сприяє розвитку критичного мислення, дає змогу визначити власну позицію, формує навички відстоювання своєї особистої думки, поглиблює знання з даної проблеми. До інтерактивних форм навчання в дискусії відносять: «Метод ПРЕС», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Безперервна шкала думок», «Дебати». Так, наприклад, технологію «Метод ПРЕС» можна запропонувати до будь-якої проблеми за умови дотримання чотирьох етапів: висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору (починаючи зі слів: «Я вважаю, що...»); поясніть причину виникнення цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази (починаючи зі слів: «Оскільки...»); наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, а також факти, що демонструють ваші докази («Наприклад...»); узагальніть свою думку (зробіть висновок, починаючи зі слів: «Отже, таким чином...») [4].

Представлені форми інтерактивного навчання класифіковані вченими у відповідності до мети заняття й характеру організації навчального процесу та забезпечують реалізацію діалогового навчання, але без урахування форм, спрямованих на сприйняття та усвідомлення студентами інформації як підготовчого етапу щодо ведення діалогу. У той же час, класична педагогічна теорія за характером взаємодії з тими, хто навчається, серед форм навчання виділяє фронтальну, індивідуальну, парну та групову (колективну).

Фронтальна форма навчання передбачає роботу педагога з усіма студентами в однаковому темпі та однаковими завданнями й спрямована на передачу навчальної інформації всім студентам. Індивідуальна форма навчання передбачає роботу педагога з кожним студентом окремо при виконанні конкретних завдань і спрямована на опрацювання навчального матеріалу кожним студентом та її усвідомлення під час роботи з різними джерелами інформації. В умовах інтерактивного навчання професійному спілкуванню фронтальна та індивідуальна форми виконують функцію підготовчих, оскільки забезпечують сприйняття та усвідомлення студентами інформації щодо реалізації спілкування в професійній діяльності майбутніх фахівців.

Парна форма навчання передбачає взаємодію між двома студентами, що можуть виконувати завдання, навчати один одного, контролювати свої результати, при цьому студенти також взаємодіють з педагогом. В умовах інтерактивного навчання парна форма забезпечує реалізацію діалогу при виконанні таких вправ: обговорення завдань, короткого тексту; інтерв'ювання, визначення ставлення (думки) партнера до даного питання, твердження; здійснення критичного аналізу роботи один одного; формування підсумку вивченої теми тощо. Колективна (групова) форма навчання передбачає роботу педагога з групою студентів при виконанні конкретних завдань, при цьому студенти взаємодіють як між собою, так і з педагогом. В умовах інтерактивного навчання колективна форма забезпечує реалізацію полілогу шляхом роботи в малих групах, трійках, ротацийних трійках, обговоренні проблеми в загальному колі, за допомогою незакінчених речень тощо. Отже, парна та колективна форми в нашому дослідженні є основними формами інтерактивного навчання, які реалізують процес формування культури професійного спілкування в майбутніх інженерів-педагогів транспортної галузі.

В умовах нашого дослідження форми інтерактивного навчання, які використовуються для поетапного формування культури професійного спілкування, реалізуються за їх класичною послідовністю, пропонованою педагогічною теорією (Н. Бордовская, Р. Гуревич, Г. Коджаспирова, А. Реан, З. Слєпкань та ін.), а саме підготовчі (фронтальна, індивідуальна) та основні (парна, колективна). Така послідовність форм інтерактивного навчання застосовується на кожному етапі відповідного комплексного методу, а саме на етапі навчання спілкуванню при зборі інформації, при обробці інформації, при передачі інформації та веденні діалогу.

Висновки. Таким чином, проведена дослідницька робота дозволила теоретично обґрунтувати комплексну форму інтерактивного навчання, використання якої у навчальному процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів сприятиме формуванню культури професійного спілкування.

Перспективними напрямками подальших досліджень є визначення шляхів формування культури професійного спілкування іноземною мовою у майбутніх інженерів-педагогів.

Список використаної літератури

1. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за заг. ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2005. – 192 с.
2. Реан А.А. Социальная педагогическая психология / А.А.Реан, Я.Л.Коломинский. – СПб.: ЗАО "Узд-во "Питер", 1999. - 416 с.
3. Реан А. А. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум – СПб.: Питер, 2002. – 432 с.
4. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380 с.
5. Ясінець П. С. Якість освіти у ВНЗ / П. С. Ясінець – К.: Лібра, 2008. – 212 с.

References

1. Pometun O. I. The modern lesson. Interactive technologies of studies: scientific textbook of methods/ O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko ; by gen.edit. O. I. Pometun. – K. : A.S.K., 2005. – 192 p.
2. Rean A.A. Social pedagogical psychology / A.A.Rean, Ia.L.Kolomynskiy. - SPb.: ZAO "Uzd-vo "Pyter", 1999. – 416 p.
3. Pean A. A. Psychology and pedagogics/ A. A. Pean, N. V. Bopdovckaia, C. Y. Pozum – CPb.: Pyter, 2002. – 432 p.
4. Chmut T. K. The ways of culture communication development of higher educational establishments' students: study letter / T. K. Chmut. – K. : Osnova, 2002. – 380 p.
5. Iacincts P. C. The quality of education at higher educational establishment / P. C. Yacincts – K.: Libpa, 2008. – 212 p.

KOCHYNA Valentyna Vasylyivna, Teacher of foreign department in Ukrainian Engineering Pedagogical Academy, Kharkov, Ukraine
e-mail: valentinak.08@mail.ru

COMPLEX FORM OF INTERACTIVE STUDIES AS THE MEANS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMMUNICATION CULTURE FOR FUTURE TEACHERS-ENGINEERS

Summary. The necessity of formation of professional communication culture for future teachers-engineers of transport industry is founded in the article. The concept "professional communication culture" of teachers-engineers of transport industry is expanded with scientific literature analysis.

The concept "form of organization of studies" is considered; psychology pedagogical concept "interactive studies" is exposed; didactics possibilities and advantages of interactive forms of studies using are certain; implementation of interactive studies phases over are brought. Classifications of interactive studies forms offering of different scientists are driven at the article.

The forms of interactive studies that can be used for formation of professional communication culture for future teachers-engineers are described in detail. It is well-proven that basis of interactive forms of studies is presented through playing situations designing terms of future professional activity.

Possibilities of the use of discussion as interactive forms of studies are shown in the article. Description to the frontal and individual form of interactive studies realization is given. The features of the using a pair form of studies for formation of professional communication culture of future teachers-engineers are exposed.

The combination of different forms of interactive studies provides its complex character and assists for formation of professional communication of future specialists. An offer complex form of interactive studies is sent to bringing in of future teachers-engineers to active professionally-pedagogical communication with preparatory forms (frontal, individual) and basic (pair, collective) in the educational process.

Ключові слова: *professional communication culture, teacher-engineer, complex interactive form of study.*

*Одержано редакцією 26.05.2016
Прийнято до публікації 27.05.2016*

УДК 37.378

ІЛЬЧЕНКО Вікторія Олександрівна
студентка 4 – ДО курсу кафедри дошкільної освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
e-mail: victoria_ilchenko@ukr.net

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто аспекти екологічного виховання дошкільників засобами трудового навчання.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічна культура, дошкільне дитинство, дослідницька поведінка.

Постановка проблеми. На сучасному етапі питання традиційної взаємодії природи з людиною вирости в глобальну екологічну проблему. Якщо люди в найближчому майбутньому не навчаться дбайливо ставитися до природи вони погублять себе. А для того щоб це не сталося треба виховувати екологічну культуру і відповідальність у людей. І починати екологічне виховання треба з дошкільного віку, так як в цей час придбані знання можуть надалі перетворитися в міцні переконання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема виховання дошкільників засобами навколишньої природи привертала увагу дослідників з давніх часів і до цього дня. Перші висловлювання в цій області можна виявити в працях Я. А. Коменського, Ж. Ж. Руссо, І. Г. Песталоцці, Ф. Фребель, а у вітчизняній педагогічній літературі у К. Д. Ушинського, А. С. Макаренка, С. Т. Шацкого, В. О. Сухомлинського та ін. Проблеми методології та теорії екологічної освіти досліджувалися в роботах С. Д. Дерябо, А. Н. Захлібного, С. Н. Глазачева, І. Д. Зверева, Н. М. Мамедова, Л. В. Масовий, І. П. Лаптева, Н. Ф. Реймерса, І. Т. Суравегиной, А. В. Миронова, В. М. Назаренко, Е. А. Турдікулової, В. А. Ушакової, Г. А. Ягодина, В. А. Левіна. Помітний вплив на дослідження проблеми визначення змісту і методів екологічної освіти старших дошкільників зробили праці С. Н. Ніколаєвої, Н. А. Рижової, Л. Д. Бобильової, В. І. Вересова, В. І. Ашкіова і С. Г. Ашкіової, Т. А. Климової, Н. А. Таранкової, Ж. Л. Васякіна.

Мета статті – проаналізувати значення та роль екологічного виховання в усвідомлено-правильному ставленні до природи дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобальної екологічної кризи, що відбувається на сьогодні, виникла необхідність в безперервному екологічному вихованні, основна мета якого полягає у формуванні усвідомленого ставлення до природи на основі виховання екологічної культури особистості. Дошкільний вік можна розглядати як